

TARBIJAVAIIDLUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number	19-1/22-14494-010
Otsuse kuupäev	7. juuni 2023
Komisjoni koosseis	Esimees Aase Sammelselg, liikmed Jaanika Ots, Liisa Kolosov
Tarbija	
Kaupleja	AS SEB Pank, 10004252
Tarbija nõue	Lepingu täitmine.
Asja läbivaatamise aeg	18. mai 2023

Resolutsioon:

Komisjon otsustas:

1. jätta avaldus rahuldamata.

Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, on neil õigus pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Asjaolud:

Pooled sõlmisid 19.augustil 2009 panga tüüptingimustel arvelduslepingu, mille täitmiseks avas pank tarbijale maksekonto EE14101001078561xxx; maksevahendina anti tarbijale välja deebetkaart. 29.augustil 2014 sõlmisid pooled internetipanga kasutamise lepingu nr 1739252.

5.septembril 2022 edastas pank tarbijale arvelduslepingu ja sellega seotud lepingute ülesütlemise (lõpetamise) teate, milles teatati, et leping lõppeb 7.novembrist 2022 ja samaaegselt suletakse lepingu täitmiseks avatud maksekonto. Teate kohaselt oli lepingu ülesütlemise põhjuseks kliendil Eestiga piisava seotuse puudumine (arvelduslepingu tingimuste p 77 ja panga üldtingimuste p 116).

Tarbija on seisukohal, et pank on ilma põhjust avaldamata arvelduslepingu ülesütlemisega rikkunud seadust. Tegemist on diskrimineerimisega tema alalise elukoha ja kodakondsuse tõttu. Maksekontot on tal vaja Eestis läbiviidavate kultuuriprojektide läbiviimiseks, Eestis töötamiseks ja Eestis elavate sõprade külastamiseks, samuti Ukrainas elava sugulase toetamiseks. Lepingu ülesütlemine on ebaseaduslik, ebamõistlik ja rikub tema õigusi ning läheb vastuollu ka humaanse suhtumisega, mida propageerib Eesti Vabariik kõigi Venemaa agressiivse poliitika tõttu kannatanute suhtes. Panga poolt viidatud tüüptingimused on VÕS § 42 lg 3 p 14 järgi tühised.

Tarbija palub tunnistada lepingu ülesütlemine seadusvastaseks; tarbija nõue on suunatud lepingu täitmise jätkamisele.

Kaupleja seisukoht:

Kaupleja väidab, et on lepingu lõpetanud seadusest ja lepingust tuleneval alusel.

Pangal on õigus ja kohustus kohaldada kliendisuhete loomisel ja täitmisel hooldusmeetmeid ulatuses, mis tagab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses ettenähtud nõuete

täitmise. Pank peab kogu kliendisuhte kestel täitma nõude „tunne oma klienti” tingimusi. Tarbija ei ela Eestis ning tal puudus Eestis elamislooma; tarbijal ei olnud Eestis töösuhet ning tema kontole ei laekunud vahendeid Eesti tööandjatelt; tarbija elukohariigist raha maksekontole kandmine ei ole võimalik.

Pangal puudus selgus kontole laekuva raha päritolus; vaatamata kliendile esitatud küsimustele ei olnud pangal võimalik tekkinud küsimustele vastuseid saada. Tarbijaga sõlmitud kliendisuhtega kaasnenud riskid ületasid panga poolt aktsepteeritava taluvuspiiri ning kliendisuhe lõpetati.

Komisjoni põhjendus:

Komisjon lahendab vaidluse poolte esitatud ja sekretariaadi kogutud teabe ja tõendite alusel (TKS § 51 lg 1).

Võlaõigusseaduse (VÕS) § 3 p 1 järgi tekib võlasuhe muu hulgas lepingust. VÕS § 8 lg 1 ja § 9 järgi võtavad lepingupooled teineteise suhtes kokkulepitud sisuga kohustusi. Poolte selgituste järgi on kõnealusel õigussuhtel finantsteenuse iseloom.

Krediitiasutuste seaduse § 1 lg 1 ja § 6 lg 1 p 4 järgi on krediitiasutusel õigus teiste finantsteenuste hulgas osutada makseteenuseid makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse tähenduses. Pooled ei vaidle selles, et 2009. aastal sõlmiti poolte vahel makseteenuse leping. Vaidlus on selles, kas kaupleja oli õigustatud makseteenuse lepingu ühepoolselt üles ütleva või mitte.

Makseteenuse leping on reguleeritud VÕS 40. peatüki 2. jaos sisalduvate sätetega. VÕS § 709 järgi kohustub seaduse kohaselt makseteenuse pakkumise õigust omav käsundisaja (edaspidi – makseteenuse pakkuja või kaupleja) tegema käsundiandja (edaspidi – maksja või tarbija) korraldusel makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses nimetatud maksetehinguid, makseteenuse pakkuja klient aga maksma selle eest tasu. Makseteenuse lepingu võib sõlmida ühekordse makseteenuse osutamiseks või maksekonto avamise kohustusega (§ 709 lg 3), mida peetakse makseteenuse kliendi nimel maksetehingute täitmiseks.

Komisjon selgitab tarbijale, et makseteenuse lepingust tekkivale õigussuhtele kohaldatakse lisaks võlaõigusseadusele ka krediitiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) sätteid. Krediitiasutus on kohustatud korraldama oma majandustegevust viisil, mis võimaldab tuvastada, hinnata ja analüüsida võimalikke rahapesu ja terrorismi rahastamisega kaasnevaid riske (mh klientidega ja riikidega seonduv risk). Riskiisu määramine on krediitiasutuse pädevuses ja lähtuvalt sellest tuleb riskide juhtimisel võimaliku riski realiseerumise ennetamiseks rakendada seaduses ettenähtud hooldusmeetmeid.

Komisjon nõustub kauplejaga selles, et makseteenuse lepingu täitmise kestel lasub makseteenuse osutajal kohustus järgida „tunne oma klienti” põhimõtet. Kui kliendiga sõlmitud kehtvuslepingu täitmisel tekib olukord, kus kliendiga seotud risk ületab panga riiskiisu, on krediitiasutus õigustatud ärisuhte lõpetama, va juhul, kui kliendil on seaduses ettenähtud tingimustel õigus nõuda krediitiasutuselt põhimakseteenuse osutamist.

Eelnevast tulenevalt on komisjoni pädevuses kontrollida ja hinnata üksnes seda, kas tarbijal oli õigus makseteenuse lepingu täitmise jätkamisele põhimakseteenuse osutamiseks. Kui tarbijal puudub õigus põhimakseteenusele, on krediitiasutus õigustatud otsustama, kas tarbija kliendiprofiil vastab kaupleja poolt väljatöötatud riskiisule või mitte.

VÕS § 710' lg 2 on krediidasutus kohustatud osutama põhimakseteenust Euroopa Liidus seaduslikul alusel elavale tarbijale, lähtudes seejuures eeldusest, et isik ja tema taotletavad lepingutingimused vastavad seaduses sätestatule ja makseteenuse osutaja poolt kehtestatud üldtingimustele ja teenuse tüüptingimustele. Krediidasutus ei tohi keelduda põhimakseteenuse lepingu sõlmimisest Eestis kehtivat elamisluba või elamisõigust omava välismaalasega, samuti rahvusvahelise kaitse taotlejaga rahvusvahelise kaitse andmise seaduse tähenduses, tarbija kodakondsuse või elukoha tõttu (lg 3). Osundatud sätet tuleb tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 4 alusel kohaldada ka juba sõlmitud lepingu ülesütleamise piiranguna.

Kaupleja on esile toonud, et tarbija ei ela Eestis, ega ka Euroopa Liidus ning tarbijal puudub Eestis elamiseks kehtiv elamisluba. Tarbija ei ole tõendanud, et ta oleks taotlenud Eestis rahvusvahelist kaitset; seega ei ole tarbija elukohal ja kodakondsusel selles kontekstis tähendust. Tarbijal ei ole õigust nõuda kauplejalt põhimakseteenuse osutamist.

Tarbija heidab kauplejale ette tema diskrimineerimist alalise elukoha ja kodakondsuse tõttu. Komisjon tarbijaga ei nõustu. Komisjonile esitatud tõendite järgi ei ole kaupleja kaldunud kõrvale isikute võrdse kohtlemise põhimõttest, so ei ole tarbijasuhte lõpetamisel lähtunud tarbija rahvusest (etnilisest kuuluvusest), rassist, nahavärvusest, usutunnistusest või veendumustest, vanusest, puudest või seksuaalsest sättumusest (VõrdKS § 1 lg 1 ja § 3).

Kaupleja on esile toonud, et lõpetas tarbijaga kliendisuhete põhjusel, et tarbijal ei ole püsivat seost Eestiga ning kontole laekuva raha päritolu jääb ebaselgeks (elukoht ei ole Eestis, puudub elamisluba, Eesti residentidega töö- või käsunduslepingu sõlmimise kohta andmed puuduvad, elukohariigist ei saa kontole rahalisi vahendeid kanda). Kaupleja on andnud tarbijale võimaluse esitada kauplejale andmeid Eestiga seotuse ja kontole laekuvate vahendite kohta. Krediidasutuse hinnangul ei vasta klient saadud andmete põhjal panga riskiisule, mistõttu otsustati kliendisuhe lõpetada. Komisjoni hinnangul ei ole krediidasutus tarbijat diskrimineerinud ega rikkunud võrdse kohtlemise seadusega ega teiste seadustega kaitstud põhimõtteid; makseteenuse lepingu ülesõtlemine on toimunud krediidasutuse kaalutusotsuse raames ning oli õiguspärane.

Komisjon selgitab tarbijale, et lepingu ülesõtlemine on ühepoolne kujundusõigus, mis hakkab kehtima teisele poolele teatavaks tegemisest ega vaja kehtima hakkamiseks teise poole nõustumust. Vaidlust ei ole selles, et tarbija on lepingu ülesõtlemise teate kätte saanud; seega on makseteenuse leping teates märgitud ajast lõppenud. Lepingu lõppemine vabastab lepingu pooled lepingu täitmise kohustusest.

Eelnevat kokku võttes ei ole tarbija nõue lepingu täitmise jätkamises põhjendatud ja tuleb jätta rahuldamata. Tarbijal on õigus tutvuda Eestis makseteenust osutavate makseteenuste pakkujate tingimustega ning taotleda sobivuse korral maksekonto avamiseks lepingu sõlmimist.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohusse.

Aase Sammelselg
/allkirjastatud digitaalselt/

Jaanika Ots
/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Kolosov
/allkirjastatud digitaalselt/